

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені М. П. ДРАГОМАНОВА**

ВЕРЬОВКІНА ЖАННА ЛЕОНІДІВНА

УДК 378.091.3:373.5.011.3-051]:7(043.3)

**ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНОГО
ЦИКЛУ ДО ПРОФІЛЬНОГО НАВЧАННЯ УЧНІВ У ЗАКЛАДАХ
ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ**

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня

кандидата педагогічних наук

Київ – 2021

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Національному педагогічному університеті імені М. П. Драгоманова, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник – доктор педагогічних наук, професор
ЛЮБАРЕЦЬ Владислава Вікторівна,
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова, професор кафедри
менеджменту та інноваційних технологій
соціокультурної діяльності.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
ФЕДІЙ Ольга Андріївна,
Полтавський національний педагогічний
університет імені В. Г. Короленка,
завідувач кафедри початкової освіти,
природничих і математичних дисциплін та
методик їх викладання;

доктор педагогічних наук, професор
ЖИГІРЬ Вікторія Іванівна,
Бердянський державний
педагогічний університет,
декан факультету фізико-математичної,
комп'ютерної та технологічної освіти.

Захист дисертації відбудеться «13» травня 2021 року о 12.30 год. на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.053.19 у Національному педагогічному університеті імені М. П. Драгоманова за адресою: вул. Пирогова, 9, м. Київ–30, 01601.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова (вул. Пирогова, 9, м. Київ–30, 01601) і на сайті університету <http://www.npu.edu.ua>.

Автореферат розіслано «13» квітня 2021 року.

**Учений секретар
спеціалізованої вченої ради**

М. Ю. Ляшенко

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. В умовах модернізації національної системи освіти постає необхідність переосмислення досвіду теорії і практики професійної підготовки учителів. Проблема підготовки майбутніх учителів до профільного навчання є надзвичайно актуальною, оскільки затверджена концепція «Нова українська школа» (НУШ) (2016) та інші державні нормативні документи передбачають переміщення фокусу у реформуванні системи освіти з процесу на результат. Нова школа потребує нового компетентного учителя художньо-естетичного циклу, який може стати агентом змін профілізації освітнього процесу. На художньо-естетичну освіту покладається завдання навчити майбутнє покоління бачити прекрасне у соціокультурному середовищі: здатність розуміти твори мистецтва, розвивати власні естетичні смаки, самостійно виражати ідеї, досвід та почуття прекрасного.

Гарантом забезпечення профільного навчання художньо-естетичного циклу має бути сучасний учитель, професійна підготовка якого направлена на формування професійної компетентності художньо-естетичного циклу для профільного навчання учнів у закладах загальної середньої освіти (далі – ЗСО).

У «Концепції розвитку педагогічної освіти» (2018 р.), наголошено на важливості особистісного розвитку вчителя як найвищої цінності суспільства. У державних документах: Конституція України (1996 р.), Закон України «Про освіту» (2017 р.), Закон України «Про вищу освіту» (2014 р.), «Про загальну середню освіту» (2020 р.), «Концепції розвитку освіти України на період 2015 – 2025 роки» (2014 р.) «Концепції «Нова українська школа» (2016 р.), «Концепції профільного навчання у старшій школі» (2013 р.), «Концепції художньо-естетичного виховання учнів у загальноосвітніх навчальних закладах та Комплексної програми художньо-естетичного виховання у загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладах» (2004 р.), акцентується увага на необхідності формування нової генерації працівників освіти, підготовленої до якісного забезпечення освітніх потреб особистості, розвитку її інтелектуального та культурного потенціалу. Розв'язання цієї проблеми в сучасних умовах вимагає від учителя глибокого усвідомлення переваг особистісно орієнтованої парадигми освіти, творчого підходу до організації освітнього процесу з дисциплін художньо-естетичного циклу, мистецької грамотності, оволодіння інноваційними педагогічними технологіями.

Особливості професійної підготовки педагогів у системі вищої освіти представили в наукових працях: В. Андрущенко, Н. Гузій, Н. Дем'яненко, Е. Лузік, В. Петрук, Н. Рідей, О. Романовський, О. Шапран та ін. Проблеми професійного становлення майбутнього учителя присвятили наукові дослідження вчені: Н. Бахмат, О. Васюк, В. Жигірь, О. Матвієнко, Н. Ничкало, Л. Суцєнко, Н. Титова та ін.

Актуальності мистецької освіти та методиці викладання предметів художньо-естетичного циклу присвячені роботи вчених: О. Дем'янчук, Т. Комарова, О. Отич, Г. Падалка, І. Ревенко, О. Рудницька, А. Соловійова, О. Хижна, Г. Шевченко, Є. Шорохов, Б. Юсов та ін. Науково-методичне

забезпечення підготовки педагогічних працівників художньо-естетичного циклу розкриті у роботах: А. Антоновича, Г. Беди, Н. Боголюбова, О. Давидова, Л. Захарова, О. Коночкіна, В. Кузіна, М. Ростовцева, О. Федій, О. Хворостова, Т. Шпікалової та ін. Формування професійних компетентностей майбутніх учителів художньо-естетичного циклу: Т. Ткаченко, С. Ульянова та ін.

Європейський досвід професійної підготовки учителів у галузі мистецької освіти висвітлюється в наукових працях: E. Martišauskienė, Z. Rinkevičius, D. Sobierańska, M. Radwańska, R. Vitkauskas, M. Sieńczewska, Y. Figel, D. Venter та ін. Історичний компонент соціокультурних передумов профілізації освітнього середовища досліджували зарубіжні вчені: I. Herbart, J. Dewey, М. Монтень, А. Турен та ін.

Висвітлення проблем підготовки учителів до профільного навчання в закладах середньої освіти О. Корсакова, В. Любарець, П. Якименко та ін. Загальні засади побудови системи профорієнтації в умовах профільного навчання вивчали: І. Назімов, Н. Шиян, В. Ярошенко та ін. Підготовку учителів до профорієнтаційної роботи в умовах профільного навчання досліджували: Є. Бачинська, Н. Клокар, М. Корець, Є. Кулик та ін.

Результати наукового пошуку дали змогу виявити різні підходи розв'язання проблеми професійної підготовки майбутніх учителів в умовах профілізації ЗСО. Однак, безпосередньо професійна підготовка майбутніх учителів художньо-естетичного циклу до профільного навчання учнів у ЗСО ще не була предметом спеціальних досліджень в українській педагогічній науці. Аналіз методологічної, методичної літератури та практичного досвіду професійної підготовки майбутніх учителів визначеного напрямку до профільного навчання учнів у ЗСО дозволив окреслити низку суперечностей між: законодавчо закріпленою спрямованістю НУШ на профілізацію освітнього процесу з врахуванням здібностей і потреб учнів та недостатньою професійною підготовкою майбутніх учителів художньо-естетичного циклу у ЗВО з орієнтацією на профільне навчання учнів у ЗСО; соціокультурними вимогами, завданнями профілізації сучасної освіти в галузі 02 «Культура і мистецтво» і невідповідними їм рівнями професійної підготовки майбутніх учителів галузі знань 01 «Освіта», спеціальності 014 «Середня освіта», спеціалізації 014.13 «Музичне мистецтво. Художня культура» з орієнтацією на профільне навчання; існуючою практикою професійної підготовки майбутніх учителів художньо-естетичного циклу з орієнтацією на профільне навчання та необхідністю підвищення якості їх професійної підготовки, відповідно потребам НУШ.

Отже, актуальність проблеми, її соціальна значущість, необхідність подолання означених суперечностей зумовили вибір теми дослідження: **«Підготовка майбутніх учителів художньо-естетичного циклу до профільного навчання учнів у закладах загальної середньої освіти».**

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дослідження виконано відповідно до теми Зведеного плану НДР сфери освіти, науки та інноватики «Теоретичні та методичні основи формування системи

післядипломної освіти на засадах сталого розвитку» (Державний реєстраційний № 0117U004914).

Тему дисертації затверджено Вченою радою Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова (протокол № 10 від 26 травня 2015 р.) та уточнено в бюро Міжвідомчої ради з координації наукових досліджень з педагогічних і психологічних наук в Україні (протокол № 6 від 27 вересня 2016 р.).

Мета дослідження полягає у виокремленні, обґрунтуванні й експериментальній перевірці ефективності організаційно-педагогічних умов підготовки майбутніх учителів художньо-естетичного циклу до профільного навчання учнів у закладах загальної середньої освіти.

Відповідно до поставленої мети визначено **завдання дослідження**:

1. Проаналізувати стан розробленості проблеми підготовки майбутніх учителів художньо-естетичного циклу до профільного навчання учнів у закладах загальної середньої освіти в педагогічній теорії та освітній практиці закладів вищої освіти (далі – ЗВО).

2. Теоретично обґрунтувати структуру, визначити критерії, показники та охарактеризувати рівні готовності майбутніх учителів художньо-естетичного циклу учителів художньо-естетичного циклу до профільного навчання учнів у ЗСО.

3. Спроекувати модель професійної підготовки майбутніх учителів художньо-естетичного циклу учителів художньо-естетичного циклу до профільного навчання учнів у ЗСО.

4. Обґрунтувати та експериментально перевірити ефективність організаційно-педагогічних умов професійної підготовки майбутніх учителів художньо-естетичного циклу до профільного навчання учнів у ЗСО.

Об'єкт дослідження – професійна підготовка майбутніх учителів художньо-естетичного циклу у закладах вищої освіти.

Предмет дослідження – організаційно-педагогічні умови професійної підготовки майбутніх учителів художньо-естетичного циклу до профільного навчання учнів у закладах загальної середньої освіти.

Методи дослідження. Досягнення мети і розв'язання поставлених завдань передбачало використання таких методів:

- *теоретичні* – аналіз, синтез, порівняння, узагальнення та систематизація одержаних даних – для зіставлення різних поглядів науковців щодо стану з'ясування проблеми, уточнення категорійно-поняттєвого апарату дослідження; структурно-системний аналіз – для окреслення структурних компонентів професійної підготовки майбутніх учителів художньо-естетичного циклу у ЗВО до профільного навчання учнів у ЗСО, визначення особливостей роботи учителя художньо-естетичного циклу профільного навчання у ЗСО; узагальнення та синтез – для виявлення та теоретичного обґрунтування організаційно-педагогічних умов професійної підготовки майбутніх учителів художньо-естетичного циклу у ЗВО з орієнтацією на профільне навчання учнів у ЗСО; моделювання – для побудови моделі професійної підготовки майбутніх учителів

художньо-естетичного циклу до профільного навчання учнів у ЗСО;

- *емпіричні* – діагностичні (анкетування, бесіда, інтерв'ювання, тестування, ранжування) з метою експериментальної перевірки ефективності організаційно-педагогічних умов формування готовності майбутніх учителів художньо-естетичного циклу до профільного навчання учнів у ЗСО, педагогічне спостереження (пряме й опосередковане) для визначення рівнів готовності майбутніх учителів художньо-естетичного циклу до профільного навчання учнів у ЗСО; педагогічний експеримент (констатувальний, формувальний, підсумковий етапи) для визначення ефективності створених і впроваджених організаційно-педагогічних умов та розробленої моделі;

- *методи математичної статистики* для кількісного та якісного аналізу результатів експериментального дослідження.

Наукова новизна результатів дослідження полягає в тому, що:

– уперше теоретично *обґрунтовано* та експериментально перевірено організаційно-педагогічні умови професійної підготовки майбутніх учителів художньо-естетичного циклу у ЗВО з орієнтацією на профільне навчання учнів ЗСО: (*пробудження, поглиблення й закріплення мотивації до професійного навчання на основі усвідомлення перспектив кар'єрного зростання; спрямування та оновлення змісту професійної підготовки майбутніх учителів художньо-естетичного циклу з орієнтацією на профільне навчання учнів ЗСО через введення інтерактивного курсу «Методика організації профільної підготовки художньо-естетичного циклу в закладах середньої освіти»; взаємодія теоретичної та практичної складових професійної підготовки та спрямування практичної підготовки на набуття майбутніми учителями первинного професійного досвіду*); теоретично обґрунтовано структурні компоненти (*аксіологічно-соціокультурний, компетентністний, інтеграційно-діяльнісний, результативно-рефлексивний*) готовності майбутніх учителів художньо-естетичного циклу до профільного навчання учнів у ЗСО та визначено критерії (*мотиваційний, когнітивний, діяльнісний, процесуально-креативний*), показники та рівні (*початковий, середній, достатній, високий*) сформованості досліджуваної готовності; розроблено модель професійної підготовки майбутніх учителів художньо-естетичного циклу до профільного навчання учнів у закладах ЗСО, що візуалізує конструкт з взаємопов'язаними блоками (*цільового, концептуального, змістовного, процесуального та результативного*);

– *уточнено* сутність поняття «професійна підготовка майбутніх учителів художньо-естетичного циклу», «готовність майбутніх учителів художньо-естетичного циклу до профільного навчання учнів у ЗСО»;

– подальшого розвитку набуде науково-методичний супровід процесу формування готовності майбутніх учителів художньо-естетичного циклу до профільного навчання учнів у освітньому середовищі ЗСО.

Практичне значення одержаних результатів полягає у розробленні й упровадженні у професійну підготовку майбутніх учителів художньо-естетичного циклу до профільного навчання учнів у освітньому середовищі ЗСО:

– навчальної програми з інтерактивного курсу «Методика організації профільної підготовки художньо-естетичного циклу в закладах середньої освіти» з навчально-методичною розробкою «Зошит для самостійних робіт з предмету художньо-естетичного циклу «Художня культура» та навчального посібника для роботи з учнями з особливими потребами «Журнал спостережень та планування роботи асистента вчителя закладів освіти з інклюзивною формою навчання».

Навчальні комплекти цілком готові до використання в освітньому процесі університетів, що здійснюють підготовку майбутніх учителів художньо-естетичного циклу до профільного навчання в ЗСО за – здобувачів освіти освітнього ступеню магістр галузі знань 01 «Освіта», спеціальності 014 «Середня освіта», спеціалізації 014.13 «Музичне мистецтво. Художня культура».

Матеріали навчально-методичного забезпечення підготовки майбутніх учителів художньо-естетичного циклу до профільного навчання учнів в ЗСО можуть бути використаними у професійній підготовці майбутніх учителів у ЗВО, педагогічними працівниками в ЗСО, психологами, асистентами учителів закладів освіти з інклюзивною формою навчання, системі підвищення кваліфікації та перекваліфікації педагогічних працівників та в інститутах післядипломної освіти педагогічних кадрів.

Результати дослідження **впроваджено** в освітній процес Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова (акт № 07-10/1207 від 23.10.2020 р.), Рівненського державного гуманітарного університету (довідка № 01-12/100 від 28.12.2020 р.), Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (довідка № 65/20 від 29.12.2020 р.), Дрогобицького державного педагогічного університету (довідка № 1820 від 31.12.2020 р.).

Особистий внесок здобувача. Основні наукові результати одержані особисто дисертантом. У спільних публікаціях авторові належить: з'ясовано у постнекласичному періоді розвитку наукового знання спостерігається швидка інтеграція когнітивних напрямків наукових досліджень: розбіжностей між швидким розвитком технологій і культурними принципами людини [8]; розкрито шляхи впровадження профілізації у старшій школі [2]; виокремлено складові функціональної направленості професійної підготовки майбутніх працівників освіти художньо-естетичного циклу [10]; визначено зміст варіативної частини художньо-естетичного циклу профільного навчання учнів у ЗСО [5]; здійснено аналіз нормативно-правової бази з питань інклюзивної освіти [1]; досліджено особливості диференційованого підходу до освітнього процесу інклюзивного навчання в ЗСО та означено соціальну спрямованість інклюзивної освіти [4]; розроблено рекомендації планування, аналізу та контролю психолого-педагогічного супроводу індивідуальної програми учня з особливими потребами [17].

Апробація результатів дисертації. Основні положення й результати дисертаційної роботи викладені у доповідях на наукових, науково-практичних конференціях, зокрема на міжнародних: Proceedings of VIII International scientific conference «Achievements of world science» (USA, Morrisville, 2017), «Передові

освітні практики: Україна, Європа, Світ» (Київ, 2019), «Global science and education in the modern realities : conference proceedings» (Washington, USA, 2020); всеукраїнської «Роль глобального туристського ринку в сучасній економіці: Матеріали XVI аспірантських та магістерських читань (Київ, 2017). Результати дисертаційного дослідження обговорювалися на засіданнях кафедри менеджменту та інноваційних технологій соціокультурної діяльності (2016-2019) та кафедри освіти для дорослих (2017-2020) Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова.

Публікації. Основні наукові положення дисертаційного дослідження висвітлено у 17 наукових публікаціях автора, серед яких: 1 стаття в колективній монографії, 4 статті – у наукових фахових виданнях України, 1 – у науковому періодичному зарубіжному виданні, 4 праці апробаційного характеру, 7 праць, які додатково відображають наукові результати дисертації.

Структура та обсяг дисертації. Робота складається з анотацій українською та англійською мовами, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (284 найменувань) та додатків. Загальний обсяг дисертації становить 248 сторінки, із них основного тексту – 182 сторінок. Дисертація містить 12 таблиць та 5 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дослідження, визначено об'єкт, предмет, мету, завдання, розкрито методологічні та теоретичні засади, охарактеризовано методи експериментального дослідження. Розкрито наукову новизну, теоретичне та практичне значення здобутих результатів, особистий внесок автора, наведено дані щодо апробації й упровадження результатів дослідження.

У першому розділі «**Теоретико-методологічні засади професійної підготовки майбутніх учителів художньо-естетичного циклу до профільного навчання учнів у закладах загальної середньої освіти**» на основі аналізу сучасного стану та проблеми профільного окреслено етапи становлення і розвитку теорії і практики профільного навчання у ЗСО в Україні та країнах Європейського Союзу, визначено особливості роботи учителя художньо-естетичного циклу, встановлено основний методичний базис професійної підготовки майбутніх учителів художньо-естетичного циклу з орієнтацією на профільне навчання, розкрито сутність та структуру професійної підготовки майбутніх учителів художньо-естетичного циклу у ЗВО з орієнтацією на профільне навчання учнів.

Реформи освіти в аспекті реалізації художньо-естетичного циклу профілізації освітнього середовища як соціокультурного компонента відбуваються за наявних власних надбань, так і до прогресивного зарубіжного досвіду країн Європи (Франції, Голландії, Шотландії, Англії, Швеції, Фінляндії, Норвегії, Данії та ін.) та США. Сьогодні в Європі налічується декілька поглядів до диференціації та профілізації навчання в старшій школі, а саме: а) різні типи шкіл (Франція, Італія); б) профільне навчання (програми) в структурі єдиної

школи (Швеція); в) єдиний навчальний план протягом перших років навчання в різних типах старшої школи та поглиблення в профілі протягом останнього періоду (Нідерланди).

На підставі системного, термінологічного та контент-аналізу наукової літератури, нормативних документів державного рівня окреслено коло базових понять дослідження: *«професійна підготовка майбутніх учителів художньо-естетичного циклу»*, *«готовність до професійної діяльності учителя художньо-естетичного циклу до профільного навчання учнів у ЗСО»*. У міждисциплінарному дискурсі «професійну підготовку майбутніх учителів художньо-естетичного циклу» розглянуто як освітній процес, спрямований на формування, розвиток та саморозвиток майбутнього фахівця, його художньо-творчого мислення, яке включає соціокультурні мистецькі знання та уявлення, систему ціннісних орієнтацій, розвинену емоційно-почуттєву сферу, що скеровують до творчого самовиразу в мистецькій діяльності та спонукають до спілкування з художньою культурою впродовж усього життя. *Готовність до професійної діяльності учителя художньо-естетичного циклу до профільного навчання учнів у ЗСО*, як комплексне інтегроване утворення майбутнього фахівця, детерміноване специфікою художньо-естетичного циклу профільного навчання та вимогами до його професійної кваліфікації, що передбачає відповідні організаційно-педагогічні умови професійної підготовки у ЗВО. Визначено структурні компоненти готовності майбутніх учителів художньо-естетичного циклу до профільного навчання учнів ЗСО *аксіологічно-соціокультурний, компетентнісний, інтеграційно-діяльнісний, результативно-рефлексивний* знаходяться в нерозривній єдності.

У ході теоретичного аналізу з'ясовано, що сучасному учителю художньо-естетичного циклу мають бути притаманні основні якості естетично-культурної особистості, зокрема: вміти сприймати та примножувати загальнокультурні та національні цінності суспільства, використовувати свій естетичний досвід у художньо-освітній діяльності, розвивати особистісні здібності, природні задатки, реалізовувати власний естетичний потенціал, бути носієм і транслятором естетичної культури, творцем цінностей (природи і людини, духовності і моральності, шляхетності, чесності).

Професійна підготовка майбутнього учителя художньо-естетичного циклу до профільного навчання учнів ЗСО уможливорюється на основі застосування органічно поєднаних методологічних підходів: *національно-регіонального* (національної спрямованості з етнолокальним, краєзнавчим безумовним пріоритетом, що забезпечує формування патріотичних почуттів, громадянської свідомості); *цілісно-синергетичного* (передбачає багатофакторну взаємодію, відображених у змісті освіти, соціального досвіду, художньо-естетичних знань, світоглядних уявлень, емоційно-ціннісного ставлення, художніх умінь, творчості та зумовлює націленість процесу профільного навчання на художньо-естетичний саморозвиток особистості шляхом поєднання відкритості та безперервності освіти та самоосвіти); *особистісно-розвивального* (врахування вікових особливостей та індивідуальних здібностей учнів); *соціокультурного* (розгляд

процесу художньо-естетичного циклу профільного навчання як соціокультурного феномену, забезпечення культурної спадкоємності поколінь); *інтегрально-варіативного* (індивідуалізація та диференціація спеціалізації з відображенням у змісті художньо-естетичної циклу профільного навчання об'єктивно існуючих зв'язків між видами мистецтв, діалогу культур) *компетентнісного* (перенос акценту у професійній підготовці майбутніх учителів від засвоєння інформації художньо-естетичного циклу до формування комплексу їх професійних компетентностей, від їх здібностей та цінностей до розвитку творчих здатностей та відповідно сформованості з збалансованими цінностями й метою профільного навчання художньо-естетичного циклу відповідно стратегіям розвитку культури в освіті.

Визначено, що зміст професійної підготовки майбутніх учителів художньо-естетичного циклу ЗСО (вчитель музичного, вчитель образотворчого мистецтва, вчитель художньої культури) (лист МОН України від 09.06.2016 № 1/9-298) зреалізований у навчальних варіативних дисциплінах освітньої програми ступеню магістр галузі знань 01 «Освіта», спеціальності 014 «Середня освіта», спеціалізації 014.13 «Музичне мистецтво. Художня культура».

Практико-орієнтованою складовою професійної підготовки майбутніх учителів художньо-естетичного циклу до профільного навчання учнів у ЗСО є початкові предмети «Мистецтво» та «Художня культура», спрямовані на розвиток художньо-естетичної сфери учнів, формування їх художньо-образного, асоціативного, художньо-естетичного мислення; створення сприятливих умов для продукування креативних ідей, реалізацію власних творчих потреб у художній діяльності та пізнанні. Водночас, через образний зміст творів мистецтва, відкриваються широкі можливості ефективно впливати на формування патріотизму, моралі та інших загальнолюдських цінностей.

У другому розділі **«Педагогічні умови професійної підготовки майбутніх учителів художньо-естетичного циклу до профільного навчання учнів у закладах загальної середньої освіти»** розроблено модель професійної підготовки майбутніх учителів художньо-естетичного циклу до профільного навчання учнів у ЗСО; визначено критерії, показники й рівні готовності майбутніх учителів художньо-естетичного циклу до профільного навчання учнів у ЗСО.

У роботі послідовно розкрито й схарактеризовано сутність і зміст організаційно-педагогічних умов, що забезпечують ефективність професійної підготовки майбутніх учителів художньо-естетичного циклу до профільного навчання учнів у ЗСО:

1) *пробудження, поглиблення й закріплення мотивації до професійного навчання на основі усвідомлення перспектив кар'єрного зростання* – створення емоційно-мотиваційної атмосфери забезпечення готовності до самореалізації майбутніх учителів (художньо-естетичне спрямування розвитку емоційно-почуттєвої сфери здобувачів освіти, формування їх художньо-образного, асоціативного, критичного мислення, креативних ідей через реалізацію власних

творчих потреб та активізації їх професійного й особистісного розвитку через механізми самопізнання, рефлексії, цілеутворення;

2) *спрямування та оновлення змісту професійної підготовки майбутніх учителів художньо-естетичного циклу з орієнтацією на профільне навчання учнів ЗСО через уведення інтерактивного курсу «Методика організації профільної підготовки художньо-естетичного циклу в закладах середньої освіти»* – значущість наповнення змісту навчального матеріалу з особистісно-орієнтованим підходом, оптимальний підбір методик навчання відповідно до можливостей студентів, сприяння довірливим взаємовідносинам між учасниками освітнього процесу, формування самостійності в оволодінні змістом навчання, самостійне розроблення студентами дидактичних матеріалів з урахуванням принципів індивідуалізації та диференціації художньо-естетичного циклу профільного навчання, стимулювання розвитку й саморозвитку студента;

3) *взаємодія теоретичної та практичної складових професійної підготовки та спрямування практичної підготовки на набуття майбутніми учителями первинного професійного досвіду у художньо-естетичному циклі профільного навчання* – передбачає модернізацію програми практики студентів з урахуванням взаємодії теоретичної та практичної складових професійної підготовки та націленість програми практики на науково-проектну роботу з розробкою дидактичних матеріалів для забезпечення практичної складової профільного навчання художньо-естетичного циклу учнів ЗСО з урахуванням принципів індивідуалізації та диференціації з застосуванням особистісно-орієнтованих технологій.

Розроблено модель формування професійної підготовки майбутніх учителів художньо-естетичного циклу до профільного навчання учнів у ЗСО (рис. 1), що візуалізує конструкт з взаємопов'язаними блоками: цільового, концептуального, змістового, процесуального та результативного.

Цільовий блок займає особливе місце в системі професійної підготовки майбутніх учителів художньо-естетичного циклу до профільного навчання учнів у ЗСО, оскільки є системоутвірним, об'єднує інші складники та надає їй цілісності. Він формується під впливом зовнішніх чинників: нормативних документів, які регламентують державну політику в галузі освіти (Законів України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», «Про вищу освіту»), Концепції профільного навчання в старшій школі та соціального запиту суспільства на підготовку висококваліфікованих і конкуренто-спроможних на ринку праці педагогічних кадрів. Цільовий складник визначає мету та завдання підготовки майбутніх учителів художньо-естетичного циклу до профільного навчання учнів у ЗСО.

Метою такої підготовки є формування готовності майбутніх учителів художньо-естетичного циклу до профільного навчання у ЗСО, досягненню якої сприяють поставлені завдання: формування внутрішньої позитивної мотивації майбутніх учителів художньо-естетичного циклу та засвоєння студентами сукупності знань, необхідних для ефективної організації профільного навчання; розвиток та саморозвиток майбутнього учителя, його здібностей, художньо-творчого мислення, систему ціннісних орієнтацій, соціокультурні мистецькі

Рис. 1 Модель професійної підготовки майбутніх учителів художньо-естетичного циклу до профільного навчання учнів у закладах загальної середньої освіти

знання та уявлення, розвинену емоційно-почуттєву сферу, формування індивідуальної траєкторії майбутньої професійної діяльності. Цільовий блок є детермінантою відбору змісту, вибору ефективних форм, методів та засобів професійної підготовки майбутніх учителів художньо-естетичного циклу профільного навчання учнів у ЗСО.

Концептуальний блок, який виконує системорегулююче призначення, визначає загальну стратегію й тактику проектування професійної підготовки майбутніх учителів художньо-естетичного циклу до профільного навчання учнів у ЗСО й охоплює: структурні компоненти (*аксіологічно-соціокультурний, компетентністний, інтеграційно-діяльнісний, результативно-рефлексивний*), *методологічні підходи* (національно-регіональний, цілісно-синергетичний, особистісно-розвивальний, соціокультурний, інтегрально-варіативний, компетентністний), *принципи* (науковості, цілісності, синергетичності, систематичності й послідовності, природовідповідності, поліхудожності, єдності художньо – естетичного виховання соціокультурним середовищем), *функції* (освітню, мотиваційну, розвиваючу, науково-дослідну, світоглядну, соціокультурну).

Наповнення змісту художньо-естетичного циклу профілізації освітнього середовища ЗСО в основній школі відбувається відповідно до наказу Міністерства від 20.04.2018 р. № 405 «Про затвердження типової освітньої програми закладів загальної середньої освіти II ступеня», і має три блоки: «Музичне мистецтво», «Образотворче мистецтво» або інтегрований курс «Мистецтво» наскрізно з логічною побудовою змісту за роками навчання з 5 по 9 класу. Художньо-естетичний цикл відповідно до наказу Міністерства від 20.04.2018 р. № 408 «Про затвердження типової освітньої програми закладів загальної середньої освіти III ступеня» в 10-11 класах на рівні стандарту здійснюється через базові та вибірково-обов'язкові предмети «Мистецтво» (освітня галузь «Мистецтво»).

Тому змістовий блок формування художньо-естетичної професійної підготовки майбутніх учителів наповнюють дисципліни «Історія художньої культури» та «Методика викладання художньої культури». Майбутній учитель на профільному рівні художньо-естетичного циклу має виявляти здатність до самостійної творчої діяльності, бути готовим до колективної співпраці з метою розв'язання мистецьких проблем та потреб використання здобутків української культури у власній творчій діяльності, пропагувати національну культурно-мистецьку спадщину, відстоювати національно-культурні пріоритети в особистісному та суспільному житті, демонструвати готовність до постійного художнього самовдосконалення, усвідомлення власної причетності до традицій і цінностей національної культури та вміння їх використовувати у культурно-творчій діяльності.

Модель містить процесуальний блок, який включає: форми (лекція, семінар, практичне заняття, самостійна та лабораторна роботи, індивідуальне заняття, наукові конференції, тренінги, вебінари, інтегровані та бінарні заняття, екскурсії та ін.); методи (словесні, наочні, практичні, проблемні, використання

інформаційних технологій, інтерактивні, тестування, захист розробок); засоби (навчальні програми, рекомендації, опорні конспекти лекцій, наочні, технічні, комп'ютерні, тестові завдання, плани семінарів, комп'ютерне тестування).

Результативний блок моделі передбачав перевірку досягнення мети, досягнення результату ґрунтується на діагностиці рівнів (початковий, середній, достатній, високий) готовності майбутніх учителів художньо-естетичного циклу профільного навчання учнів у ЗСО на основі критеріїв та відповідних показників: мотиваційного, когнітивного, діяльнісного, процесуально-креативного.

У межах нашого дослідження, формування готовності майбутніх учителів художньо-естетичного циклу до профільного навчання учнів у ЗСО включає наступні способи контролю та корекції (тестування, опитування, самоконтроль, консультації, індивідуальні завдання, співбесіди). Реалізація педагогічних умов передбачає наявність конкретних результатів готовності майбутніх учителів художньо-естетичного циклу до профільного навчання учнів у ЗСО, перехід на більш високий рівень готовності до професійної діяльності від початкового до високого. Результатом підготовки є готовність майбутніх учителів художньо-естетичного циклу до профільного навчання учнів у ЗСО.

У третьому розділі «Експериментальна перевірка ефективності організаційно-педагогічних умов професійної підготовки майбутніх учителів художньо-естетичного циклу до профільного навчання учнів у ЗСО» розкрито й обґрунтовано програму дослідно-експериментальної роботи з теми дослідження (визначено мету, організацію та методику проведення педагогічного експерименту); експериментально перевірено дієвість моделі та ефективність організаційно-педагогічних умов формування готовності професійної підготовки майбутніх учителів художньо-естетичного циклу до профільного навчання учнів у ЗСО; впроваджено дидактичні матеріали з удосконалення процесу професійної підготовки майбутніх учителів художньо-естетичного циклу до профільного навчання учнів у ЗСО; представлено процес обробки, аналізу та узагальнення результатів дослідно-експериментальної роботи, яка здійснювалася у три етапи: констатувальному, формувальному, підсумковому.

На констатувальному етапі здійснено теоретичний аналіз проблеми на основі вивчення наукової літератури та існуючої практики підготовки майбутніх учителів художньо-естетичного циклу до профільного навчання учнів у ЗСО, сформульовано основну мету, завдання, обрано бази дослідження. Проведено опитування 36 учителів шкіл м. Києва та Київської області щодо їх ставлення до забезпечення художньо-естетичного циклу профільного навчання в ЗСО результати якого були враховані для встановлення критеріїв, показників та визначення рівнів готовності майбутніх учителів художньо-естетичного циклу до профільного навчання учнів у ЗСО. Аналіз отриманих результатів, сприяв обрати критерії з високими даними: мотиваційний (83,3%) (ціннісні орієнтації та зацікавленість до профільної художньо-естетичного циклу освітньої діяльності, позитивне ставлення до наукової роботи, прагнення до самовираження, творчості, професійного росту, наявність інноваційного потенціалу),

когнітивний (80,5%) (впровадження в сучасну освітню практику профільного навчання художньо-естетичного циклу знання методів педагогічних досліджень), діяльнісний (77,8%) (володіння методикою організації педагогічного експерименту, озброєність прийомами пошуку професійно важливої інформації, її обробки, інтерпретації та застосування, розвиненість інноваційних умінь, рівень прояву креативності майбутніх учителів), процесуально-креативний (75%) (здатність до рефлексії власного досвіду, аналізу діяльності учнів та досвіду колег).

Експериментально-дослідна робота з вивчення готовності професійної підготовки майбутніх учителів художньо-естетичного циклу до профільного навчання учнів у ЗСО здійснювалася на базі Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, Рівненського державного гуманітарного університету, Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, Дрогобицького державного педагогічного університету.

Загальна кількість студентів, які взяли участь в експерименті, становить 266 осіб (контрольна група (КГ) – 134 респондента, експериментальна (ЕГ) – 132 респондента).

За результатами експертної оцінки у ході констатувального етапу експерименту було виявлено низький рівень готовності респондентів до профільного навчання учнів ЗСО художньо-естетичного циклу. Зафіксовано вихідний рівень готовності: мотиваційний (54,1% з усіх опитаних мали низький рівень, 30,8 % – середній); когнітивний (65,4% – низький, 27,8% – середній); діялісного (69,2% – низький, 29,3% – середній) та процесуально-креативного (72,2% – низький). Узагальнення результатів констатувального етапу експерименту підтвердило необхідність впровадження організаційно-педагогічних умов у процес професійної підготовки майбутніх учителів художньо-естетичного циклу до профільного навчання учнів у ЗСО.

Протягом формувального етапу обґрунтовано організаційно-педагогічні умови та розроблено модель професійної підготовки здобувачів, розроблено та впроваджено навчально-дидактичні матеріали, оновлено зміст професійної підготовки здобувачів шляхом розробки і впровадження в навчальний процес інтерактивного курсу «Методика організації профільної підготовки художньо-естетичного циклу в закладах середньої освіти» з використанням різних форм, методів і прийомів навчання (створення ситуацій успіху; визначення перспектив, умов професійної діяльності, використання проблемних і пізнавальних завдань та ін..) та освітніх технологій (ігрове проектування, майстер-класи, технологія діалогової взаємодії, імітаційне моделювання, аналізу ситуацій професійної діяльності, інформаційно-комунікаційних та ін..).

На підсумковому етапі експериментального дослідження, здійснено діагностику рівнів готовності здобувачів до профільного навчання учнів у ЗСО художньо-естетичного циклу, що засвідчила суттєві позитивні зміни. За результатами дослідження представлено динаміку рівнів готовності майбутніх учителів художньо-естетичного циклу профільного навчання учнів у ЗСО, здійснено порівняльний аналіз отриманих результатів експериментальної та

контрольної груп, який підтвердив ефективність організаційно-педагогічних умов і моделі професійної підготовки майбутніх учителів художньо-естетичного циклу до профільного навчання учнів у ЗСО (табл. 1).

Суттєві зрушення, які відбулися на всіх рівнях, свідчать про результативність проведеної роботи. Однак, вони є нерівномірними відносно різних рівнів готовності студентів експериментальної групи до профільної діяльності. Найбільші зміни відбулися на початковому рівні, який зменшився на 13,7%. Переконаливими є зрушення на достатньому рівні готовності майбутніх учителів до профільної освітньої діяльності у ЗСО художньо-естетичного циклу – частка студентів, яким притаманний цей рівень, збільшилася на 4%. Показник високого рівня готовності збільшився на 6,3%, середнього – на 3,4%.

Таблиця 1

**Динаміка розвитку рівнів готовності майбутніх учителів
художньо-естетичного циклу до профільного навчання учнів у ЗСО
за результатами дослідження (%)**

Рівень розвитку компонента	До експерименту		Після експерименту		Різниця між показниками (%)	
	КГ (n = 134)	ЕГ (n = 132)	КГ (n = 134)	ЕГ (n = 132)	КГ (n = 134)	ЕГ (n = 132)
Високий	3,2	4,5	5,2	10,8	2	6,3
Достатній	13,6	15,2	17,6	19,2	4	4
Середній	26,1	27,6	26,5	31,0	0,4	3,4
Початковий	57,1	52,7	50,7	39,0	-6,4	-13,7

Зміни, які відбулися в контрольній групі, є незначними порівняно з експериментальною, а саме: високий, достатній та середній рівні збільшилися відповідно на 2%, 4% та 0,4%), а початковий рівень готовності зменшився на 6,4%. Зміни у респондентів КГ виявились незначними відповідно до статистичного вимірювання показників ЕГ.

З метою визначення ефективності організаційно-педагогічних умов і моделі професійної підготовки майбутніх учителів художньо-естетичного циклу до профільного навчання учнів у ЗСО, практичного підтвердження вірогідності отриманих результатів (позитивних зрушень в експериментальній групі) було застосовано t – критерій Стьюдента.

Отже, отримані результати переконливо свідчать про ефективність розроблених організаційно-педагогічних умов та моделі професійної підготовки майбутніх учителів художньо-естетичного циклу до профільного навчання учнів у ЗСО.

ВИСНОВКИ

У дисертаційному дослідженні наведено теоретичне узагальнення і нове вирішення наукового завдання – професійної підготовки майбутніх учителів художньо-естетичного циклу до профільного навчання учнів у ЗСО, що виявляється у теоретичному обґрунтуванні та експериментальній перевірці організаційно-педагогічних умов цього процесу. В ході дослідження реалізовані мета й завдання дають змогу сформулювати такі висновки.

1. На основі системного аналізу нормативно-правових документів, наукових праць учених та освітній практиці ЗВО проаналізовано стан підготовки майбутніх учителів художньо-естетичного циклу до профільного навчання учнів у ЗСО.

Уточнено коло базових понять дослідження: *«професійна підготовка майбутніх учителів художньо-естетичного циклу»*, *«готовність до професійної діяльності учителя художньо-естетичного циклу до профільного навчання учнів у ЗСО»*. У міждисциплінарному дискурсі «професійну підготовку майбутніх учителів художньо-естетичного циклу» розглянуто як освітній процес, спрямований на формування, розвиток та саморозвиток майбутнього фахівця, його художньо-творчого мислення, яке включає соціокультурні мистецькі знання та уявлення, систему ціннісних орієнтацій, розвинену емоційно-почуттєву сферу, що скеровують до творчого самовиразу в мистецькій діяльності та спонукають до спілкування з художньою культурою впродовж усього життя. *Готовність до професійної діяльності учителя художньо-естетичного циклу до профільного навчання учнів у ЗСО*, як комплексне інтегроване утворення майбутнього фахівця, детерміноване специфікою художньо-естетичного циклу профільного навчання учнів у ЗСО та вимогами до його професійної кваліфікації, що передбачає відповідні організаційно-педагогічні умови професійної підготовки у ЗВО.

2. Теоретично обґрунтувати структуру, професійної підготовки майбутніх учителів художньо-естетичного циклу до профільного навчання учнів ЗСО. Структурними компонентами визначено: *аксіологічно-соціокультурний* (створення емоційно-мотиваційної атмосфери навчання, залучення студентів у світ цінностей соціокультурного середовища та надання ними допомоги учням у виборі значущості системи ціннісних орієнтацій, забезпечення культуровідповідності художньо-естетичного циклу профільного навчання), *компетентністний* (змістове наповнення художньо-естетичного циклу профільного навчання, реалізація компетентнісного підходу у процесі організації художньо-естетичного середовища) *інтеграційно-діяльнісний* (зміна побудови педагогічного процесу з предметоцентризму до поліцентричності, перетворення майбутніх учителів у активних творців за законами краси), *результативно-рефлексивний* (усвідомлення власних досягнень у збільшенні знань та практичних умінь, оцінки власного вкладу у професійну діяльність, коректування власних дій, уміння здійснювати аналіз результатів тощо)

Визначено критерії (мотиваційного, когнітивного, діяльнісного, процесуально-креативного) та показників для визначення рівнів сформованості

готовності майбутніх учителів художньо-естетичного циклу до профільного навчання учнів у ЗСО. Показником сформованості мотиваційного критерію є ціннісні орієнтації та зацікавленість до профільної художньо-естетичного циклу освітньої діяльності, позитивне ставлення до наукової роботи, прагнення до самовираження, творчості, професійного росту, наявність інноваційного потенціалу; когнітивного – впровадження в сучасну освітню практику профільного навчання художньо-естетичного циклу знання методів педагогічних досліджень, діяльнісного – володіння методикою організації педагогічного експерименту, озброєність прийомами пошуку професійно важливої інформації, її обробки, інтерпретації та застосування, розвиненість інноваційних умінь, рівень прояву креативності майбутніх учителів, процесуально-креативного – здатність до рефлексії власного досвіду, аналізу діяльності учнів та досвіду колег. З урахуванням виокремлених критеріїв і відповідних їм показників виявлені чотири рівні сформованості готовності майбутніх учителів художньо-естетичного циклу до профільного навчання учнів у ЗСО: початковий, середній, достатній, високий.

3. Спроековано модель професійної підготовки майбутніх учителів художньо-естетичного циклу учителів художньо-естетичного циклу до профільного навчання учнів у ЗСО, яка візуалізує конструкт з взаємопов'язаними блоками: цільового (соціальне замовлення, мета, завдання), концептуального (структурні компоненти, підходи, принципи, функції), змістового (інтерактивний курс «Методика організації профільної підготовки художньо-естетичного циклу в закладах середньої освіти», варіативні дисципліни «Історія та теорія художньої культури», «Методика навчання художньої культури», науково-проектна робота, педагогічна практика, навчальні предмети «Музичне мистецтво. Художня культура» художньо-естетичного профілю у ЗСО), процесуального (зміст, форми, прийоми, етапи) та результативного (критерії, показники, рівні та результат).

4. Обґрунтовано та експериментально перевірено ефективність організаційно-педагогічних умов професійної підготовки майбутніх учителів художньо-естетичного циклу до профільного навчання учнів у ЗСО, результати педагогічного експерименту засвідчують позитивну динаміку формування готовності майбутніх учителів художньо-естетичного циклу до профільного навчання учнів у ЗСО як у ЕГ (+6,3%, +4%, +3,4%, -13,7%), так і у КГ (+2%, +4%, 0,4%, -6,4%).

Застосування математичного t – критерій Стьюдента опрацювання експериментальних даних підтвердило ефективність організаційно-педагогічних умов у процесі реалізації моделі професійної підготовки майбутніх учителів художньо-естетичного циклу до профільного навчання учнів у ЗСО

Виконане дослідження не вичерпує всіх аспектів зазначеної проблеми. Подальшого наукового вивчення потребує обґрунтування та створення освітнього середовища дистанційної форми перепідготовки та підвищення кваліфікації учителів художньо-естетичного циклу до реалізації завдань профільної освіти.

Наукові праці, в яких опубліковано основні наукові результати дисертації

Монографія

1. Любарець В., Васильєва Г., **Верьовкіна Ж.** Нормативно-правові аспекти в інклюзивній освіті. Освіта майбутнього: концепції, методи, підходи : колективна монографія / кол. авт. ; голов. ред. В. В. Любарець, В. В. Бахмат. Київ : Міленіум, 2020. С. 216-227.

Статті в наукових фахових виданнях України

2. Корсакова О., **Верьовкіна Ж.** Профілізація старшої школи. Шляхи впровадження. *Директор школи, ліцею, гімназії*. Київ, 2008. № 6. С. 86-91.

3. **Верьовкіна Ж. Л.** Організаційно-педагогічний супровід професійного самовизначення старшокласників в умовах профільного навчання. *Теоретична і дидактична філологія. Серія : Педагогіка*. 2017. Випуск 24. С. 22-31.

4. Любарець В., Васильєва Г., **Верьовкіна Ж.** Диференційований підхід в інклюзивній освіті. *Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови*. 2017. Вип. 13. С. 150–156.

5. Любарець В., **Верьовкіна Ж.** Профілізація художньо-естетичного циклу в закладах середньої освіти. *Вища освіта України*. Київ, 2019. № 4. С. 68-74.

Статті у зарубіжних наукових періодичних виданнях

6. **Верьовкіна Ж. Л.** Модель професійної сформованості майбутніх вчителів до профільного навчання художньо-естетичного циклу. *Knowledge, Education, Law, Management*. 2020. № 5(43). P. 201-214

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

7. **Верьовкіна Ж. Л.** Соціокультурні передумови профілізації освітнього середовища. *Роль глобального туристського ринку в сучасній економіці : матеріали XVI аспірантських та магістерських читань, 1 червня 2017 р.* Київ : Вид-во КУТЕП, 2017. С. 40-46.

8. Книш І. В., **Верьовкіна Ж. Л.**, Любарець В. В. NBIC-конвергенції та E-Learning у контексті «розширення людини» та суб'єктності когнітивних процесів. *Achievements of world science : proceedings of VIII International scientific conference*. USA, 2017. P. 36–39.

9. **Верьовкіна Ж.** Організаційно-методичні засади та варіативні моделі профільного навчання. *Передові освітні практики: Україна, Європа, Світ* : збірник тез міжнародної науково-практичної конференції, 16–17 листопада 2019 р. К. : Педагогічна думка, 2019. С. 109-112.

10. Litvinova T. V., **Verovkina Zh. L.** Health culture – a social phenomenon of professional training of future managers. *Global science and education in the modern realities : conference proceedings, 26-27 August 2020*. Washington, USA, 2020. P. 333-335.

Наукові праці, які додатково відображають наукові результати дисертації

11. **Верьовкіна Ж. Л.** Організація роботи з питань безпеки життєдіяльності та здорового способу життя з батьками дітей різних вікових категорій у середній загальноосвітній школі. *Безпека життєдіяльності*. Київ : Видавництво «Основа», 2005. № 1. С. 33-34.

12. **Верьовкіна Ж. Л.** Профільна освіта в сучасній школі. *Помічник абітурієнта*. Київ : ПХ «Хімджест», 2006. № 4 (56). С. 8.

13. **Верьовкіна Ж. Л.** Психологічний супровід профільного навчання в ЗОШ № 4. *Помічник абітурієнта*. Київ : ПХ «Хімджест», 2007. № 4 (66). С. 42-43.

14. **Верьовкіна Ж. Л.** Безпека дітей на дорозі. *Культура безпеки, екологія здоров'я*. Київ, 2010. № 6. С. 63-64.

15. **Верьовкіна Ж. Л.** Методичні рекомендації навчальної дисципліни «Методика організації профільної підготовки художньо-естетичного циклу в закладах середньої освіти» для студентів освітнього ступеню магістр галузі знань 01 «Освіта», спеціальності 014 «Середня освіта», спеціалізації 014.13 «Музичне мистецтво. Художня культура». Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018. 22 с.

16. **Верьовкіна Ж. Л.** Зошит для самостійних робіт з предмету художньо-естетичного циклу «Художня культура» [для учнів загально-освітніх навчальних закладів]. Навчальний посібник / за ред. В. В. Любарець. Київ : Міленіум, 2018. 74 с.

17. **Верьовкіна Ж. Л., Любарець В. В.** Журнал спостережень та планування роботи асистента вчителя закладів освіти з інклюзивною формою навчання. Київ : Міленіум, 2020. 90 с.

АНОТАЦІЇ

Верьовкіна Ж. Л. Підготовка майбутніх учителів художньо-естетичного циклу до профільного навчання учнів у закладах загальної середньої освіти. На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, 2021.

Проаналізувати стан розробленості проблеми підготовки майбутніх учителів художньо-естетичного циклу до профільного навчання учнів у закладах загальної середньої освіти Обґрунтовано сутність і структуру професійної підготовки майбутніх учителів художньо-естетичного циклу до профільного навчання учнів ЗСО структурними компонентами якої є мотиваційний, змістовий, процесуальний і рефлексивний.

Уточнено коло базових понять дослідження: «професійна підготовка майбутніх учителів художньо-естетичного циклу», «готовність до професійної діяльності учителя художньо-естетичного циклу до профільного навчання учнів у ЗСО».

Теоретично обґрунтовано й експериментально перевірено організаційно-педагогічні умови професійної підготовки майбутніх учителів художньо-естетичного циклу до профільного навчання учнів у закладах загальної середньої освіти: пробудження, поглиблення й закріплення мотивації до професійного навчання на основі усвідомлення перспектив кар'єрного зростання; спрямування та оновлення змісту професійної підготовки майбутніх учителів художньо-естетичного циклу з орієнтацією на профільне навчання учнів ЗСО через уведення інтерактивного курсу «Методика організації профільної підготовки художньо-естетичного циклу в закладах середньої освіти»; взаємодія теоретичної та практичної складових професійної підготовки та спрямування практичної підготовки на набуття майбутніми учителями первинного професійного досвіду. Визначено критерії, показники та рівні готовності майбутніх учителів художньо-естетичного циклу до профільного навчання учнів у ЗСО.

Спроектовано модель професійної підготовки майбутніх учителів художньо-естетичного циклу учителів художньо-естетичного циклу до профільного навчання учнів у ЗСО, яка візуалізує конструкт з взаємопов'язаними блоками: цільового, концептуального, змістовного, процесуального та результативного.

Педагогічний експеримент підтвердив дієвість запропонованих організаційно-педагогічних умов професійної підготовки майбутніх учителів художньо-естетичного циклу до профільного навчання учнів у ЗСО.

Подальшого наукового вивчення потребує обґрунтування та створення освітнього середовища дистанційної форми перепідготовки та підвищення кваліфікації учителів художньо-естетичного циклу до реалізації завдань профільної освіти.

Ключові слова: професійна підготовка, майбутній учитель художньо-естетичного циклу, організаційно-педагогічні умови, модель, готовність, профільне навчання, учень, заклад загальної середньої освіти.

Verovkina Zh. L. Preparation of future teachers of art and aesthetic cycle for specialized training of students in secondary education institutions. On the rights of the manuscript.

The dissertation for the competition of scientific degree of the candidate of pedagogical sciences, specialty 13.00.04 – Theory and Methodology of Professional Education. – National Pedagogical Dragomanov University, Kyiv, 2021.

The state of elaboration of the problem of preparation of future teachers of art and aesthetic cycle for profile education of students in secondary education institutions is analyzed. The essence and structure of professional training of future teachers of art and aesthetic cycle for specialized training of SE students with such components as motivational, semantic, procedural and reflective are substantiated.

The range of basic research concepts has been clarified: «professional training of future teachers of the art and aesthetic cycle», «readiness for professional activity of a teacher of the art and aesthetic cycle for specialized training of students in SE».

The organizational and pedagogical conditions of professional training of future teachers of art and aesthetic cycle for specialized training of students in secondary education are theoretically substantiated and experimentally tested: awakening, deepening and consolidation of motivation for professional training based on awareness of career prospects; direction and updating the content of professional training of future teachers of art and aesthetic cycle with a focus on specialized training of students SE through the introduction of an interactive course. «Methods of organizing specialized training of artistic and aesthetic cycle in secondary education»; interaction of theoretical and practical components of professional training and direction of practical training on the acquisition by future teachers of primary professional experience. Criteria, indicators, and readiness of future teachers of art and aesthetic cycle for specialized training of students in SE are determined.

A model of professional training of future teachers of art and aesthetic cycle for specialized training of students in SE, which visualizes a construct with interconnected blocks: target, conceptual, content, procedural and effective is designed.

The pedagogical experiment confirmed the effectiveness of the proposed organizational and pedagogical conditions of professional training of future teachers of art and aesthetic cycle for specialized training of students in SE.

Substantiation and creation of the educational environment of the remote form of retraining and advanced training of teachers of art and aesthetic cycle to the realization of tasks of profile education need further scientific study.

Key words: professional training, future teacher of art and aesthetic cycle, organizational and pedagogical conditions, model, readiness, profile education, student, secondary education institution.